

INTERVJU / Majda Širca, režiserka

Kaj dela tam ta packa?

✎ Deja Crnović

Majda Širca je dolga leta na TV Slovenija soustvarjala kulturno-umetniški program, nato pa odšla v politiko. Po vrnitvi na televizijo je najprej skupaj z Jasno Hribernik posnela film o Alfredu Nobelju, Alfred & Sofie, in Epilog: MIR, lani pa je bil objavljen dvodelni dokumentarni film o zgodovini boja za pravice žensk na Slovenskem. Na letošnjem Festivalu dokumentarnega filma je predstavila nov, dvodelni dokumentarec z naslovom Sedem grehov in vrlin, ki se prek 14 zgodb iz naše bližnje okolice in zgodovine ukvarja s koncepti dobrega in zlega, nujno po tem, da na stvari gledamo z različnih zornih kotov, in tem, kako se skozi čas spreminja naš odnos do grehov in vrlin.

Kako in zakaj v sto minut oziroma v dvakrat po 50 minut stisniti 14 zgodb? Projekt Sedem grehov in vrlin je bil sprva zamišljen v neki popolnoma drugi obliki, in sicer kot celostna serija polurnih feljtonov, kjer ne bi bila avtorica jaz, temveč različni sloven-

gorice. Ker smo izgubili del ozemlja, smo rekli: tudi mi zmoremo in bomo tem čez mejo pokazali, kaj znamo. Mesto, ki je nastalo iz nič, s popolnoma novim urbanizmom in arhitekturo, voljo, ki je za današnje razmere neverjetna, je slonelo na eni napaki, na enem madežu. Na dejstvu, da je bilo tam nekoč pokopališče in da so, ko so mesto gradili, te krste dobesedno padale ven. Mogoče jim takrat nič ni bilo sveto. Mogoče jim je bil preprosto svet novi svet. Toda če te vere ne bi bilo, ne bi bilo Nove Gorice.

Način gledanja ponazarja tudi prva zgodba Napuh, ki govori o slavni sliki Hansa Holbeina, Ambasadorja. Zakaj ste si izbrali to sliko?

Na znani sliki Hansa Holbeina iz 16. stoletja sta realistično prikazani dve uspešni, sijoči, mladi osebi, a med njima je packa, za katero se sprašuješ, zakaj je tam. Šele če ta madež pogledaš z določenega zornega kota na okvirju slike, dobi pravo podobo. Vidimo, da gre za anamorfozo – lobanjo, za podobo smrti, konca. Nič ne pomaga, če se v življenju napihuješ in krasiš – z nakitom vekomaj se vara svet, kot pravi Shakespeare, če veš, da na koncu vedno vse zgori.

zen, o otroku Ivanu Pirečniku, ki so ga med drugo svetovno vojno ukrali Nemci in je imel tako dve mami, je bila pri nas znana, a je morda šla z leti nekoliko v pozabo. Ko sem raziskovala koprodukcije, ki so jih nekoč tujci snemali v Sloveniji, sem našla na angleški film, posnet po tej zgodbi – mimogrede, Ivana Pirečnika v njem igra današnji lastnik pivovarne Heineken.

Manj pa sem vedela o Slovincih, ki so bili zaprti ali ubiti v Jasenovcu, ki ga obravnavam v poglavju Jeza. S pomočjo zveze borcev sem prišla do izjemnega 92-letnega gospoda Jerneja Borovnika - Bartola, ki je celo preživel grozote ustaškega taborišča in tudi nastopa v filmu.

Kakšen je zgodovinski pomen Saloja, mesta ob Gardskem jezeru, ki ga pri nas poznamo bolj zaradi zabavičnega parka in ki nastopa v dveh zgodbah?

Jasno, da me je tja pripeljal Pasolinijev film Salo ali 120 dni Sodome, a o Mussolinijevi marionetni socialni republiki Salo, ki je nastala s Hitlerjevo pomočjo, ni mnogo znanega. Zato me je zanimala. Uokvirila sem jo v Pohoto, saj je Pasolinijeva filmska spolnost zgolj metafora fašistične oblasti.



»Nič ne pomaga, če se v življenju napihuješ in krasiš – z nakitom vekomaj se vara svet, kot pravi Shakespeare, če veš, da na koncu vedno vse zgori,« pravi Majda Širca. ☛ Tomaž Skale

ski režiserji in režiserke v sodelovanju s filozofi, sociologi, antropologi ... Ta »kieslowskijevska« ideja ni doživela srečnega konca, me je pa ves čas strašansko preganjala, zato sem jo prelevila v avtorski projekt. Četudi v filmu obravnavam 14 resda že malo zaprašenih, a večnih pojmov, se mi je zdelo, da velja tvegati in te zgodbe stlačiti v standardne TV-gabarite 50-minutnih filmov.

Pa gre res za zaprašene koncepte?

Ti pojmi so prisotni vsaj od predkrščanstva dalje, se pa danes kažejo v drugačnih kontekstih. Kot povem v filmu, se o požrešnosti danes govori v okviru kalorij in holesterola, razmišljati o pohlepu pomeni govoriti o stresu, ki ga sproža to, da vzameš več, kot zmoraš, govoriti o lenobi danes pomeni razpravljati o fitnesu ali pa umetnikih ...

V filmu iščete še drugačne, druge pomenke dogodkov, ki niso vedno očitni. Sami temu pravite madež.

Ta teza o packi, o pogledu s strani, v katero sem zapakirala oba filma, je najbolj eksplicitna v zgodbi Upanje, kjer predstavljamo nastanek Nove

Za vsako zadevo je madež, skriti pomen in to je bilo pomembnejše vodilo kot pa mogoče samo iskanje nekkih trdnih asociacij na grehe in vrline ter in metafor zaanje. Seveda sem zgodbe ukalupila, še najočitnejše pri Razumnosti, ko govorim o atentatu na Mussolinija.

Prav primer tega spodletelega atentata pokaže, da gre za dogodek, do katerega ne moremo zavzeti preprostega mnenja. Sami poudarjate, da bi se lahko v primeru, da bi uspel, v Kobaridu začela druga svetovna vojna.

Seveda bi se. Pokojni Saša Vuga jasno poudari stališče, da je dobro, da je prevladal razum in da se atentat ni zgodil, kajti maščevanje bi bilo strašno. So pa drugi, ki bi upravičeno rekli, da če bi se to zgodilo, morda vseh prihodnjih Mussolinijevih dejanj ne bi bilo.

Izbrane zgodbe imajo precej hollywoodskega potenciala. Ste vse poznali že od prej?

Da bi se mi kakšna odprla ob samem raziskovanju, to ne, sem pa nekatere poglobila. Na primer zgodba Ljube-

Zgodovina te republike še danes precej obremenjuje ta kraj. Raziskovalci na tamkajšnjem inštitutu so mi na primer pokazali reliefne plošče z Mussolinijevo podobo, ki so jih našli pri prekopavanju nekaterih grobov in ugotovili, da so nekateri šli celo v grob z Mussolinijevo podobo. Salo je danes sicer turistično mesto, nad katerim pa visi madež s konca druge svetovne vojne, madež Mussolinijeve podobe, na katero še danes marsikdo v Italiji prisega.

Ste imeli težave pri obravnavi zgodbe Pohlep, ki jo obravnavate prek TEŠ 6, ki se je začela, ko ste bili še v politiki?

Da je TEŠ 6 korito, veliko grlo pohlepa, mi je bilo jasno že takrat, mnogim z manj posledicami pa najbrž šele danes.

Filma govorita o pogledih, kjer ni enega samega prav, ampak izzivata vprašanja, kje so meje tega »prav«, kje so dvomnosti in kje manipulacije. Če ne uporabiš več zornih kotov, ti je mogoče v življenju lažje, ampak manj razumeš. In na neki način je bil to tudi namen filma. Ne grehi, ne vrlin, ampak vprašanje robov, mej in interpretacij. ×